

AZ EMBEREKET SZERETNI ÉS SEGÍTENI KELL

**Nagy István nyugalmazott általános iskolai igazgatót arra kér-
tük, idézze föl életútjának meghatározó pillanatait.**

Visszatekintve az életutamra, számtalan szép emléket tudhatok magam körül, melyet az isteni gondviselésnek köszönhetek. 1945 májusában jöttem haza „európai körutamról”, amit a második világháború produkált nekem. Akkor minden tanítónak igazolóbizottsági vizsgálatnak kellett alávetni magát, mely kiterjedt a tisztviselőkre is. Ez azt jelentette, hogy megvizsgálták az ember múltját: volt-e fasiszta múltja, népellenes-e vagy sem. Engem igazoltnak nyilvánítottak, hogy nem vagyok népellenes.

1944-ben, a szegedi Katolikus Tanítóképzőben kaptam népiskolai tanítói oklevelet. Szeptemberben vitték el a leventéket Mindszentről, köztük engemet is, aki 1922. április 21-én születtem. Míg odavoltunk a Duna-Tisza közin, meg a Tisza mellett, Csongrádtól Alpárig, Kisköréig, október 8-án elfoglalták a szovjet csapatok Mindszentet. Ide vissza már nem jöhettünk. Mikor ezt megtudtuk, akkor épp Kiskunmajsán táboroztunk. Ekkor szétszéledt az egész társaság. Mindenki ment arra, amerre tudott. A nagynéném akkor Pesten lakott a férjével. A férje nyomdász volt a Tolnai Nyomda Műveknél, mint műszaki igazgató. Pesten minden ún. menekültnek jelentkezni kellett a hivatalban, ahol nyilvántartásba vettek bennünket. Ott megkaptam a sasos behívót – Komáromba –, még október elején. Láttam az október 15-i Horthy kiugrási kísérlet kudarcát is, meg azt is, hogy mi történt utána.

Komáromból Érsekújvárra kerültünk el karpaszományosi iskolába, onnan meg kivitték bennünket október végén Németországba, illetve a Németország által megszállt Csehországba. Elkerültem egészen Csehország legnyugatibb részéig, az Elba folyóig. Ott ért bennünket 1945-ben a fegyverszünet. Onnan indultunk haza, az Elbától. Ez Mindszenttől kb. 800 km-re volt. Ezt az utat úgy kellett megtenni haza, hogy ez az egész terület szovjet megszállás alatt állt. Sokszor találkoztunk rosszindulatú emberekkel, akik látva rajtunk, hogy magyar katonák vagyunk, rossz tanácsokkal szolgáltak. De mintha a jó Isten védett volna bennünket, mindig utána, szinte egy vagy két nappal később, mindig jött egy jóindulatú ember, aki egészen más tanácsot adott. Így tudtunk hazajönni. Én nyolcad magammal jöttem hazafele, mivel karpaszományos örvezető voltam. Egy rajnyi ember kitarított mellettem, és mindig velem jöttek. Haza is érkezünk Magyarországra, 1945-ben a dunai halászokkal. A határhoz közel szálltunk föl vonatra, azzal jöttünk Budapestre.

Budapesten megint találok egy barátommal, aki jóindulattal volt hozzám, aki a Magyar Honvédelmi Minisztériumban dolgozott – korábban együtt katonáskodtunk vele ebben az alakulatban, az ún. 3. sz. újonc gyalogezredben – ő már itthon volt. Neki sikerült 1945 februárjában hazaérkezni. Itthon belépett a magyar demokratikus hadseregbe. Ő segített át a Dunán, ahol a hidakat mindenhol ellenőrizték a szovjet meg magyar demokratikus katonák, és mindekit igazoltattak. Ez az alkalmazott, Tóth tizedes, áthozott az ő igazolványával engem is.

Vonattal jöttem Kistelekgig, onnan meg a nagyreven keresztül, gyalog. Szépen föl voltam öltözve civil ruhába. Katonaruhám nem is volt, mert azokat fokozatosan kicseréltem az úton. Mindig egy-egy civil ruhát vettem magamra, hogy ne lássák rajtam, hogy katona vagyok. Még nyakkendőm is volt! Úgy ki voltam öltözve, mint egy úriember. Akkor még a Duna-Tisza közit a szovjet katonák nem szállták meg Pusztaszernél. Később ott egy nagy táborot hoztak létre. Ez május 20-a körül volt. Utána volt pünkösöd, mert akkor már itthon nagyon jó ebédet ettem.

Ezt követte itthon az igazoltatás, utána kezdhettem tanítani.

Pár hétig a Központi iskolában, de csakhamar kihelyeztek Szegvár Nagypusztára, mert elég sok ellensége volt apámnak, meg rajta keresztül nekem is. Ott tanítottam egy évig, majd visszahelyeztek Mindszent Dózsa-telepre. Ott is tanítottam egy fél évig. Akkor megint kihelyeztek a tanyára, Koszorúhalomra, utána Hegyeshalomra. Amikor Hegyeshalmon tanítottam, akkor lehetett főiskolára jelentkezni általános iskolai tanári szakra. Jeles eredménnyel végeztem el. Ezután ismét a Dózsa-telepre helyeztek.

A Dózsa-telepi Általános iskola 1928-ban Klebelsberg Kuno idején épült. 1929-ben, négy osztállyal kezdődött meg a tanítás.

Az 1952/53. tanévben lett az iskola önálló, ekkor hat osztállyal indult. Később fokozatosan bővült az iskola (a jelenlegi két épületet összekötő folyosó, gyakorlati műhely, technika terem, egy szárny 1960-ra készült el). A tornaterem építését még én kezdtem el. Nyugdíjazásom után a feleségem – Nagy Istvánné Simon Veronika, aki 1984-től volt a Dózsa-Telepi Általános Iskola igazgatója – vezetése alatt 1987-ben fejezték be.

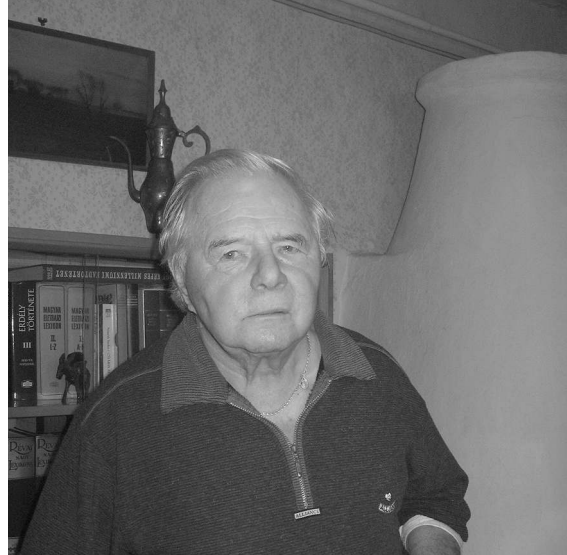
Kezdetben előfordult, hogy délelőtt és délután is tanítottunk. Arra törekedtem, hogy minél jobb felszerelése legyen az iskolának. Közel 1300 diák volt Mindszentben. Lehoczky Béla igazgatta az összes iskolát, aki már idős és beteges volt. Nem nagyon tudott kijárni a tanyára, hogy ellenőrizze az oktatást. Akkor gondolták ki, hogy létrehoznak egy olyan iskolát, amely egyben tanyai igazgatóság is. Megbízta az ottani igazgatóság megszervezésével, s akkor, 1953-ban neveztek ki igazgatónak. Néhány évvel később, 1963-ban a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán magyar-történelem szakos középiskolai tanári oklevelet szereztem.

Volt idő, amikor a telepi iskola a tanyai diákokkal közel 500 fővel, míg a központi iskola majd 800 diákkal működött.

Azóta megfogyott a születések száma.

Szép, közös akarat volt – mára azonban behatárolódtak a lehetőségek.

Azt állítják, hogy a kis iskolák nem színvonalasak. Ez számárság. Attól függ a tanítás színvonala, milyen a pedagógus, milyen lelkiületű és felkészültségű. Az elkötelezettsége a legfontosabb, hogy mennyire szereti a hivatását. Bardóczy János tanyai iskolájából olyan gyerekek kerültek ki, akiknek 90 %-a főiskolát, egyetemét végezett. Nem is akárhogy! Van

NAGY ISTVÁN

tudományok doktora, egyetemi tanár, orvos...

Pedagógiai elvem, hogy az embereket szeretni és segíteni kell.

Amikor Szegedre jártam a főiskolára, akkor már láttam, mekkora különbség van tanár és tanár között. A Szegedi Tanítóképző az egy csúcs volt. Olyan emberek tanítottak ott, akik példaképpül szolgálhattak. Abban a tanítóképzőben nem volt olyan, akinek ne lett volna bölcsész doktorátusa.

Az a testület egy könyvtárra való könyvet írt. Példaképelem Bálint Sándor, kinek ösztönzésére kutattam, írtam. A helytörténeti kutatást a pedagógiai munkámba is beépítettem és számos tudományos dolgozatot írtam. Mintegy összegzőként 2001-ben jelent meg a *Mindszent a XX. században* című könyvem, melyben szülőföldem történelmét mutatom be, helyt adva az iránta érzett aggodalmamnak.

„Városunk neve „Mindszent” utal római katolikus templomának felajánlására. A többször is elpusztult település, mindig újra éledt az elmúlt 1000 év alatt. Lakói templomukat felépítve mindig a Mindszentek védelmébe ajánlották. És azok meg is védték településünket. Hiszen az első világháború végén 1919-ben is, és a második világháborúban 1944-ben is súlyos harcok dúltak a tiszai átkelőért városunk térségében. És mind a két alkalommal kisebb károkkal és kevés emberáldozattal sikerült a nehéz napokat átvészelnem. Mégis vannak hitelek, akik tagadják az Isteni Gondviselés létét. Pedig nem sokkal a II. világháború mindszei csatázásai előtt a Boldogságos Szűznek is felajánlva kérték védelmét - 1944. június 8-án - a templom bejáratánál emléktábla is igazolja. És ez nálunk megtörtént. [...] *A történelem az élet tanítómestere* de csak akkor, ha annak tanulságait felhasználjuk. Ezt először is ismerni kell, hogy a tanulságot le tudjuk vonni.

Ma, amikor mindenütt az 1000 éves Magyar Államot ünneplik építményekkel, új létesítményekkel teszik emlékeztetést.

A mi városunkban főként a római katolikus egyház és a hívek önzetlen segítsége és munkája tesz erre erőfeszítéseket. Híven az Egyház 1000 éves építő, gyarapító hagyományaihoz. Mert ismerik a költő jaj kiáltását: a történelem tanulságait: „a templomot és az iskolát ne hagyjátok”. Ha ezek elpusztulnak, elpusztul velük a település, szétszéd a nép: mely földönfutó, gyökértelesen lesz máshol, mint a mindszei tanyák volt népe is.”

Lejegyezte: tanítványa